



**Rafet Metin**

Kırıkkale University, rafet\_metin71@hotmail.com, Kırıkkale-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.1.4C0214>

**1260-61/1844-45 TEMETTUAT KAYITLARI IŞIĞINDA KARACALI VE EYNE GAZİLÜ KÖYLERİNİN SOSYAL VE EKONOMİK GÖRÜNTÜSÜ**

**ÖZ**

Temettuat Defterleri XIX. yüzyıl Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihinin önemli kaynaklarından biridir. Vergi kaynaklarını yeniden tespit ederek halkın üzerindeki vergi yükünü hafifletmek ve vergi dağılımında yaşanan adaletsizliği önlemek amacıyla hazırlanan temettuat kayıtları sosyo-ekonomik ve demografik yapının da ortaya konulmasında önemli bilgiler sunmaktadır. Kayıtlarda anılan dönemde bölgelerin mal-mülk, hayvan, arazi ve insanların şahsi mal varlıklarının kaydedilmesi ile sosyo-ekonomik hayat, nüfus ve tarımsal ekonomi ile ilgili bütün karakteristik özellikler ortaya konulmaktadır. Kayıtlarda ayrıca mükelleflerinin adları, lâkapları, meslekleri hakkında da bilgi alabilmek mümkündür. Bu çalışmada, H.1260-1261/M.1844-1845 yılları arasında kaydedilen 761 ve 680 numaralı temettuat defterinden faydalanılarak, Kırıkkale ilinin şirin köylerinden olan Karacalı ve Eyne Gazilü karyelerinin sosyal ve ekonomik yapıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Toplam 84 hanesi olan Karacalı karyesi ile 156 hanesi olan Eyne Gazilü karyesinde ikamet eden insanların geçimlerini büyük ölçüde tarım ve hayvancılıktan sağladıkları anlaşılmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Temettuat Defteri, Hane, Vergi, Karye, Sosyal Yapı

**SOCIAL AND ECONOMIC FEATURES OF KARACALI AND EYNE GAZİLÜ VILLAGES IN THE CONSIDERATION OF 1260-61/1844 TEMETTUAT REGISTERS**

**ABSTRACT**

Temettuat registers are one of the Ottoman's social and economic history's sources in 19<sup>th</sup> Century. Temettuat registers were prepared for determine sources of taxation, ease burden of tax of community and prevent injustice situations in distribution of taxes. When viewed from this aspect, these registers present important information about social-economic and demographic structure. Regarding with cited period, properties, animals, lands and personal properties were registered in these documents. Thus, all characteristic features about social-economic life, population and agricultural economy were revealed. In these registers, it is also possible to obtain information about taxpayers' names, nicknames and jobs. In this study, benefiting basically 761 and 680 numbered temettuat registers which were enrolled between H.1260-1261 and M.1844-1845 years, it was tried to reveal social and economic structures of Karacalı and Eyne Gazilü villeges which are adorable villeges of Kırıkkale province. It is understood from registers that people who resident in Karacalı village which has 84 section and Eyne Gazilü village which has 156 section make a living by doing agriculture and husbandry.

**Keywords:** Temettuat Registers, Section, Tax, Village, Social Structure

**How to Cite:**

Metin, R., (2017). 1260-61/1844-45 Temettuat Kayıtları Işığında Karacalı ve Eyne Gazilü Köylerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü, *Humanities Sciences (NWSAHS)*, 12(1):9-34, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.1.4C0214.



## 1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Temettü' kâr etmek anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Temettuat ise; kârlar, kazançlar anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 1996:1073). Tanzimat'a kadar değişik adlarla halktan alınan vergilerin yerine getirilen Temettû vergisinin kaydedildiği defterlere, "Temettuat Defterleri" adı verilmiştir. Bu defterler 19. yüzyıl ortalarında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu iktisadi, sosyal ve ticari hayatı ortaya koymaktadır (Kütükoğlu, 1995:395). Temettuat defterleri genel itibarıyla bir bölgenin demografik yapısı, hane reisinin menkul ve gayr-i menkul kaynakları, yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, iş gücü ve ayrıntılı vergi yükü, kişilerin mesleği, yetiştirilen zirai ürün ve hayvanlar ile ticarî ve sınaî müesseseler hakkında bilgiler sunmaktadır (Gül, 2009:81). Ayrıca anılan defterlerden Osmanlı ülkesinde yaşayan nüfusun yerleşim düzenini, zirai üretim durumunu, hanelerin servet ve gelirleri ile vergilendirme konularında çok zengin bilgiler elde etmek mümkün olmaktadır (Güran, 2000:79).

Temettu vergisinin esaslı Tanzimat'tan evvel II.Mahmut zamanında H.1241 (M.1826) tarihinde ihdas olunan "ihtisab resmi"'dir. İhtisab resmi; şehriyye-i dekâkîn ve yevmiyye-i dekâkîn adıyla anılan vergilerle büyük yerleşim yerlerinde belediye geliri, pazar ve panayırlardan alınan damga, tartı, ölçü vs. vergileri, hile yapan esnafa kesilen para cezaları ve bütün yiyecek, içecek vs.'den alınan çeşitli vergilerden ibarettir (Serin, 1998:717). Kısaca bu defterlerden bir bölgenin Demografik etnik yapısı, fert düzeyinde menkul ve gayr-i menkul kaynaklar, ferdin yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, toplam ve ayrıntılı vergi yükünü, işgücünü, kişilerin mesleği, yetiştirilen zirai ürün ve hayvanlar, ticari ve sınaî müesseseler hakkında önemli veriler elde edilmektedir (Özer, 2000:596).

Çalışmamızın ana kaynağını teşkil eden Temettuat Defterlerinden BOA, ML VRD.TMT. 761 ile BOA, ML VRD.TMT.680 numaralarda kayıtlı günümüzde Kırıkkale İl hududunda bulunan Karacalı ve Eyne Gazilü karyelerinin sosyal ve ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Her iki köyde de haneler birden başlayarak numaralandırılmış olup hanenin alt tarafına ise hane reislerinin isimleri ve şöhreti yazılmıştır. Eğer hane reisi evde yoksa veya merhum ise eşinin veya çocuklarının ismi yazılmıştır. Hanenin sağ üst tarafına, dikey olarak, uğraşmakta olduğu mesleği ve varsa özel durumunu belirten açıklamalar kaydedilmiştir. Mesleğine paralel olarak yan tarafına bir önceki sene vermiş olduğu "vergü-yi mahsusa"nın miktarı, sol üst tarafa ise hane reisinden alınan öşürlerin adları, miktarları ve toplamları, varsa adet-i ağnam (küçükbaş hayvan) vergisi yazılmıştır. "Vergü-yi mahsusa"nın yan tarafına ise hane reisinin köy dışında sahip olduğu emlak veya gayri menkulleri not olarak tutulmuştur.

Yukarıda mevcut olan bilgilerin tamamı hane reisinin isminin üst tarafına yazılmıştır. Hane reisinin isminin alt tarafına ise; sağdan başlamak üzere kendisinin veya ailesinin sahip olduğu mezru ve gayri mezru tarla (dönüm olarak) miktarı, mezru tarladan elde edilen gelirinin miktarı yazılmıştır. 1844 (1261 H.) yılı hasılatı ise tahmini olarak yazılmış ve bir önceki yılın hasılatı ile toplanmıştır. Hane sahibinin bağ ve bahçe gibi gayri menkulleri ise dönüm şeklinde hesaplanmıştır. Hane sahibine ait diğer mal varlığı bilgileri yan tarafa ve alt tarafa yazılarak devam etmiştir. Hane sahibinin sahip olduğu büyük ve küçükbaş hayvanlar ile yük ve binek hayvanlarından elde edilen gelir yazılmıştır. Haneye ait tüm mal varlığının dökümü yapıldıktan sonra bu gelirlerin toplamı en alta yazılmış, bu rakamın altına varsa hane reisinin meslekten, ticaret ve sanatından, geliri, daha alta varsa hanenin yıl boyunca sabit olmayıp tahmini olarak



ellerine geçtiği var sayılan "zuhurat" gelirler kaydedilip, toplamı alınarak vergiye esas hane geliri tespit edilmiştir. Bu şekilde tertip edilen temettuat defterlerinin sonuna o köy veya mahalleye ait toplam vergü-yi mahsusa ve yıllık toplam temettu miktarı yazılmış, birinci ve ikinci muhtar ve imam tarafından mühürlenmiştir. Defterin sonuna mührü vurmakla vazifeli olanlar, tahrir işleminin tam ve eksiksiz yapıldığını, herhangi bir şekilde istismara fırsat verilmediğini, adaletten ve hakkaniyetten ayrılmadığını belirten notu düştükten sonra mühürlemişlerdir. Her iki köyün tahrir edildiği defterler sarıh bir dil ve düzgün cümlelerle ifade edilmiştir. Çalışmada anılan köylerin nüfusu ile birlikte köylerde kullanılan isimler, lakaplar, meslekî yapılanma, kazada yaşayan hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri ile birlikte ödemiş oldukları vergi çeşitleri tespit edilerek vergi yükleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

## 2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmada, H.1260-1261/M.1844-1845 yılları arasında kaydedilen 761 ve 680 numaralı temettuat defterinden faydalanılarak, günümüzde Kırıkkale ilinin şirin köylerinden olan Karacalı ve Eyne Gazilü karyelerinin sosyal ve ekonomik yapıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anılan karyelerde ikamet eden insanların nüfus yapıları, kullandıkları isimler, lakaplar, meslek dalları, hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri ile birlikte ödemiş oldukları vergi çeşitleri tespit edilerek vergi yükleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

## 3. KARACALI KARYESİ (VILLAGE OF KARACALI)

### 3.1. Nüfus (Population)

Karacalı karyesinin nüfusu ile ilgili en eski bilgi 1578-1579 tarihine ait bilgidir. Anılan tarihte Yörük cemaatlerinden olan Karacalı/Karacalar cemaati 54 hane ve 68 mücerred ile Kırıkkale il bölgesine yerleşmiştir<sup>1</sup>. **Hane x 5+ mücerred**<sup>2</sup> formülü ile toplam 338 kişilik bir nüfusu söz konusudur. 761 numaralı temettuat defterinden tespit ettiğimiz kadarı ile 1844-1845 yılları arasında Karacalı karyesinin 84haneye tekâbül eden 420 neferlik nüfusu kayıt altına alınmıştır.<sup>3</sup> 2007 yılı adrese dayalı nüfus tespitine göre ise anılan köyde 365 kişi bulunmaktadır.<sup>4</sup> (Tablo 1)

Tablo 1. Karacalı Karyesinde 1578-1845 yıllarındaki tahmini nüfus  
(Table 1. Estimated population in Karacalı Village During 1578-1845)

Yıllar	Tahmini Nüfus
1578	338 nefer
1845	420 nefer
2007	365

### 3.2. Şahıs Adları ve Kullanılan Lakaplar (Person Names and Used Nicknames)

761 numaralı temettuat defterinde hane reislerinin isimleri babalarının adları ve lakaplarıyla birlikte yazılmıştır. Bu nedenle köyde yaygın olarak kullanılan baba ve oğul isimlerini tespit etmek mümkün olmuştur.

<sup>1</sup> Ahmet Kankal, XVI.Yüzyılda Çankırı, ,Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları ,Ocak 2009 Çankırı.s.102.

<sup>2</sup> Bu hesaplama Ö.Lütfi Barkan'ın genel nüfusu bulmak için en çok kullanılan yöntem olan "hâne x 5" formülünden yola çıkılarak yapılmıştır. "Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", Türkiyat Mecmuası, C X, İstanbul , 1953, s.12 (1-26)

<sup>3</sup> BOA, ML.VRD.TMT, 761.s.1.

<sup>4</sup> Günümüzde köyün ismi Karacaali olarak değiştirilmiştir.



Tablo 2. Karacalı Karyesinde kullanılan şahıs isimleri  
Table 2. Used person names in Karacalı Village)

İsim	Sayı	%
Mehmed	12	10.71
Hasan	9	8.03
Osman	7	6.25
Veli	7	6.25
Hüseyin	7	6.25
Osman	7	6.25
Mustafa	7	6.25
Halil	5	4.46
Ahmed	5	4.46
Ömer	5	4.46
Musa	5	4.46
Bâli	4	3.5
İbiş	3	2.6
Abdullah	2	1.7
Ebu Bekir	2	1.7
Süleyman	2	1.7
Ramazan	2	1.7
Turab	2	1.7
İbrahim	2	1.7
Yusuf	2	1.7
Sevindi	2	1.7
Mahmud	2	1.7
İsmail	2	1.7
Cuma	1	1.7
Cemal	1	1.7
Hamza	1	1.7
Turhan	1	1.7
Himmat	1	1.7
Nabi	1	1.7
Koçu	1	1.7
İsa	1	1.7
Çalab	1	1.7
Toplam	112	100.0

Tablo 2’de yer alan verilerden anlaşıldığı üzere Karacalı karyesinde ki vergi nüfusunun tamamına yakını erkektir. İsimleri incelediğimizde diğer karyelerde olduğu gibi Peygamber ve onun ehli-i beyti başta olmak üzere daha çok Arapça kökenli isimlerin olduğu görülmektedir. Birinci sırada Mehmed ismi gelmektedir. Mehmed ismi toplam isimlerin %10.71’initeşkil etmektedir. İkinci sırayı %8.03 ile Hasan ismi almaktadır. Osman %6.25 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Tabloda zikredilen isimler arasında Sevindi, Koçu, Çalab, Turab isimleri o dönemde yörede kullanılan ender isimler olarak karşımıza çıkmaktadır.

### 3.3. Karacalı Karyesinde Kullanılan Lakaplar (Used Nicknames in Karacalı Village)

Karacalı’ da hane reislerinin toplumda tanınmasını sağlayan aile ve sülale adlarının bazıları dinî özellik taşımaktadır. Molla, Hatip, Hacı gibi unvanların yanında Tablo-3’te yer alan deli, kel, tombak, kara gibi sıfatlarla birlikte kullanılan lakaplar ise muhtemelen ailelerin geçmişten beri kullana geldikleri lakaplar olarak görülmektedir.



Tablo 3. Karacalı Karyesinde kullanılan lakaplar  
(Table 3. Used nicknames in Karacalı Village)

Hatip oğlu Ömer	İmam oğlu Molla Osman	Molla Hüseyin oğlu Veli
Hacı Halil oğlu Mustafa	Deli onbaşı oğlu Ali	Kel Veli oğlu Veli
Kara Mehmed	Tombak Musa	Kara oğlan oğlu Ahmed
Deli Musa oğlu Hüseyin	Çolak Hasan	Kabasakal oğlu Ali
Hüseyin Kethüda oğlu	Kaba Osman oğlu Mehmed	Tatar oğlu Musa
Kel Hasan oğlu Hüseyin	Şarklı oğlu Mehmed	Şamlı Mehmed
Kavlak Mehmed	Elçi oğlu İbiş	Mal Hasan
Usta Osman oğlu Mehmed	Türab oğlu Ali	Bâli oğlu Molla Mustafa

### 3.4. Karacalı Karyesinde Mesleki Yapılanma (Vocational Structuring in Karacalı Village)

1844-1845 yılları arasında Karacalı karyesinde yaşayan insanların 60'ı ziraat erbabındandır. Ziraatle iştigal edenlerin diğer meslek guruplarından farkları ekilebilir arazilerinin daha fazla ve yıllık temettuat oranlarının da daha yüksek olmasıdır<sup>5</sup>. Geriye kalan 24 haneden 10 tanesi hizmetkârlık<sup>6</sup> 4 tanesi köyde sözü sohbeti dinlenen kimselerin oluşturduğu irfan makulesinden<sup>7</sup>, 1 tanesi İmam<sup>8</sup> 1 tanesi asker diğerleri ise hiçbir işi olmayan köy ahalisinin yardımı ile hayatlarını idame ettiren kimseler olarak kaydedilmiştir.

### 3.5. Hayvancılık ve Hayvan Dağılımı (Husbandry and Animal Sharing)

Belgelerden anlaşıldığına göre 1845-1846 yıllarında Karacalı karyesinde yaşayan haneler geçimlerini tarım ve hayvancılıktan sağlamakta idiler. Genel olarak süt ve süt ürünleri ihtiyaçlarını karşılamak için inek ve koyun, binek hayvanı ihtiyaçlarını karşılamak için merkep, çift sürmede faydalanabilmek için öküz kullandıkları anlaşılmaktadır. Karacalı' da toplam 400 olan hayvan varlığının büyük çoğunluğunu küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. %54'ükü küçükbaş (216 adet), %27.5'i büyükbaş (110 adet) ve %15.5'i yük ve binek (74 adet) hayvanı olarak sıralanmaktadır. Küçükbaş hayvan çeşidinde, koyun, keçi, kuzu ve oğlak beslenirken büyükbaş hayvan çeşidinde, karasığır öküzü, sağmal inek ve camus ön planda yer almıştır. Binek ve yük hayvanı olarak ise merkep beslenmektedir.

Tablo 4. Karacalı'da hane reislerinin sahip oldukları hayvan çeşitleri  
(Table 4. Household heads' animal types in karacalı Village)

Hayvan Çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Toplam Hane Başına Düşen Baş
Küçükbaş	216	66	3.20
Büyükbaş	110	70	1.50
Yük-Binek Hayvanı	74	70	1.05
Toplam Sayı	400	206	1.90

<sup>5</sup> BOA, ML VRD.TMT, 761.s.2 Köyün ilk muhtarı olan Veli kethüda oğlu Mehmed erbab-1 ziraatten olup yıllık 1200 akçe gelire sahiptir.

<sup>6</sup> BOA, ML VRD.TMT, 761.s.5,9,11,13,32,34.

<sup>7</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.

<sup>8</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.



Tablo 5. Karacalı'da hane reislerinin sahip oldukları küçükbaş hayvan çeşitleri

(Table 5. Household heads' small cattle types in Karacalı Village)

Küçükbaş Hayvan Çeşidi	Sayı	Hane	Ortalama
Koyun	82	34	2.4
Keçi	124	28	4.4
Kuzu	4	1	4.0
Oğlak	6	3	2.0
Toplam	216	66	3.2

Büyükbaş hayvanlara oranla daha fazla küçükbaş hayvan potansiyeline sahip olan Karacalı'da toplam 216 adet olan küçükbaş hayvanların tamamı 66 hanede bulunmaktadır. Bir hanede en fazla 10 en az 5 koyun bulunurken sadece bir hanede kıl keçisi yetiştirilmektedir. Sağmal keçi olarak kaydedilen keçi ise toplamda koyundan fazla beslenmektedir. Hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvan besleyen kimselerin temettuat toplamı bakımından zengin kimseler sayıldıkları belgelerden anlaşılmaktadır. Köyün 60 numaralı hanesinde ikamet eden Çavuş oğlu Hasan'ın 1000 kuruşu bulan yıllık temettuat toplamında büyükbaş hayvanların yanı sıra on adet sağmal koyun beslediği anlaşılmaktadır.<sup>9</sup> Köyün 57 numaralı hanesinde kayıtlı olan Tatar oğlu Halil'in yıllık 850 kuruş temettuatı içerisinde karasığır öküzü, camus ineği ile birlikte 10 sağmal keçiye sahip olduğu kayıtlara geçmiştir.<sup>10</sup>

Tablo 6. Karacalı'da hane reislerinin sahip oldukları büyükbaş hayvan çeşitleri

(Table 6. Household heads' cattle types in Karacalı Village)

Büyükbaş Hayvan Çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ort.
Karasığır Öküzü	64	34	1.80
Sağmal İnek	32	31	1.03
Camus İneği	8	6	1.30
Malak	6	2	3.00
Toplam	110	73	1.50

Büyükbaş hayvan söz konusu olduğunda köylerde çift sürme işinde ilk olarak akla at ve katır gücü gelmektedir. Ancak il bölgesinde bulunan diğer köylerde olduğu gibi Karacalı'da öküzün ilk planda tercih edildiği görülmektedir. Belgelerden anlaşıldığı üzere anılan dönemde Karacalı'da karasığır öküzü ahalinin tarım yaparken kullandığı vazgeçilmez iş gücü kaynaklarından biri durumundadır. Köyde toplam 34 hanede karasığır öküzüne tesadüf edilmektedir. Öküz sahibi olmayan hanelerin bu yüzden ziraat yapacak durumlarının olmadığı bu yüzden ekilebilir durumdaki arazilerinin boş kaldığı kayıtlarda yer almaktadır. Köyün 75 numaralı hanesinde kayıtlı olan Hacı Halil oğlu Süleyman'ın bir öküzü olmadığı için 35 dönüm arazisinin boş kaldığı ve sürülemediği kaydedilmiştir.<sup>11</sup> Yük ve Binek Hayvanlarına gelince; Karacalı'da 1845 yılında toplam 74 adet yük ve binek hayvanı bulunmaktadır. Bunların tamamı döllü merkep olarak tespit edilmiştir. Köyde ikamet eden 84 haneden 74 hanede döllü merkep bulunmaktadır. Ulaşım aracı olarak kullanılan merkebin fiyat olarak sağmal bir inek kadar değerinin olduğu kayıtlarda yer almaktadır.<sup>12</sup>

<sup>9</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.29.

<sup>10</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.28.

<sup>11</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.38.

<sup>12</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.36 Köyün 71 numaralı hanesinde ikamet eden Çolak Hasan'ın 8 kuruşa tekâbül eden bir adet döllü merkep ve bir adet sağmal ineği vardır.



Tablo 7. Karacalı'da hane reislerinin sahip oldukları yük ve binek hayvanı çeşitleri  
(Table 7. Household heads' draught and mount animals types in Karacalı village)

Hayvan Çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Döllümerkeb	74	70	1.05
Toplam	74		

### 3.6. Arazi Dağılımı ve Toprak Kullanımı (Cultivated and Planted Agricultural Fields)

Karacalı'da hane reislerinin %62,7'si (60) buğday ve arpa tarımı ile alakalı ziraî faaliyet içerisindedir. Köyde ikamet eden hanelerden %5,2'si bağcılık (72), %7,4'ü penbe (pamuk) (60), %24,1'i Palamud ağacı (70) ve %0,3'i de meyve bahçesi ile iştigal etmektedir. Köyde çeşitli sebeplerden dolayı 460 dönüm arazide tarım yapılamamaktadır. Köyün 33 numaralı hanesinde kayıtlı olan Hatip oğlu Hüseyin'in tarım yapmaya kudreti olmadığı için 30 dönüm arazisinin boş kaldığı kaydedilmiştir. Buna mukabil üç dönüm penbe (pamuk) ve 10 dönümlük palamud ağacını yetiştirmekle iştigal ettiği belirtilmiştir.<sup>13</sup> Köyün 16 numaralı hanesinde kayıtlı olan Kel Hasan oğlu Osman'ın mecnun olmasından dolayı 10 dönüm arazisini ekemediği kaydı düşülmüştür.<sup>14</sup> Köyün bir numaralı hanesinde kayıtlı olan Bâli oğlu Mehmed'in köyde kendisinden başka hiçbir hanede tesadüf edilmeyen 10 dönümlük meyve ağacına sahip olduğu kayıtlarda yer almaktadır.<sup>15</sup>

Tablo 8. Karacalı'da ekili ve dikili tarım alanlarının dağılımı  
(Table 8. Distribution of cultivated and planted agricultural fields in Karacalı Village)

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Dönüm)	Hane	Ortalama	%
Tarla (Buğday-Arpa)	1676	60	27.9	62.7
Bağ	140	72	1.9	5.2
Penbe (Pamuk)	200	60	3.3	7.4
Palamud Ağacı	645	70	9.2	24.1
Meyve Ağacı	10	1	10	0.3
Toplam	2671	263		100.0

### 3.7. Gelirler (Incomes)

#### 3.7.1. Tarım Gelirleri (Hasılatı) (Agricultural Incomes)

1844-1845 yılları arası Karacalı'da ekili (tarla) tarım alanları (buğday-arpa) ve penbe (pamuk) toplam 1876 dönüm olup 22.717 kuruş gelir elde edilmiştir. Ekili tarım alanlarından ise 785 dönüm olan bağ ve palamuttan elde edilen gelir ise 5.594 kuruş olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9. Karacalı'da ekili-dikili tarım alanlarının hasılatı  
(Table 9. Cultivated agricultural land revenue in Karacalı)

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Kuruş)	Miktar (Dönüm)	Ortalama
Tarla (Buğday-Arpa)	19.348	1676	11.5
Bağ	3.188	140	22.7
Penbe (Pamuk)	3.369	200	16.8
Palamud	2.406	645	3.7
Toplam	28.311		

<sup>13</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.17.

<sup>14</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.8.

<sup>15</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.1.



Temettuât defterlerinde köylüden alınan hububat öşürü vergilerinden üretilen hububatların ne kadar olduğu tespit edilebilir. Öşür bölgelere göre değişmekle birlikte ortalama her ürün üzerinden %10 oranında alınmaktadır. Bu nedenle Tablo 10'da vergiye esas olan toplam kilenin 10 katı alınarak toplam hububat üretimi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 10. Karacalı'da üretilen toplam hububat miktarı  
(Table 10. Total amount of grain in Karacalı village)

Ekilebilir Arazi Türü	Kile <sup>16</sup>	Kile x 10	Kg
Hınta (Buğday)	220	2 200	56 443
Şair (Arpa)	90	900	20 025
Penbe (Pamuk)	164 (kıyye)	1640 (kıyye)	42 075

### 3.7.2. Hayvancılık Hasılatı (Animal Husbandry Incomes)

Karacalı'da tarımdan sonra ikinci sırada yer alan hayvancılık gelirleri 1.828 kuruştur. Hayvancılık hasılatı büyükbaş, küçükbaş ve yük-binek olarak üç grupta incelenebilir. Tablo 11'deki veriler incelendiğinde görüleceği üzere, hayvancılık hasılatında ilk sırayı küçükbaş hayvanlar almaktadır (1000 kuruş). İkinci sırada yük-binek hayvanları (488 kuruş) ve üçüncü olarak büyükbaş hayvanlar gelmektedir (340 kuruş). Bu sıralamada dikkat çeken husus yük-binek hayvanlarının tamamını döllü merkebin oluşturmasıdır. Toplam 84 hanenin hiçbirisinde kısrak ya da at beslenmemektedir. Küçükbaş hayvanlardan sağmal keçiden elde edilen yıllık gelir 682 kuruş, sağmal koyundan elde edilen yıllık gelir ise 318 kuruşa tekâbül etmektedir. Büyükbaş hayvanlardan ise sağmal karasığır ineğinden 240 kuruş sağmal camus ineğinden ise 100 kuruş yıllık gelir elde edilmiştir. Bir döllü merkebin ile bir sağman ineğin neredeyse aynı fiyat olması köyde yük-binek hayvanlarının önemini ortaya koymaktadır.

Tablo 11. Karacalı'da hayvancılık hasılatı dağılımı  
(Table 11. Distribution of animal husbandry in Karacalı Village)

Hayvan Çeşidi	Hasılat Miktarı Kuruş	Hayvan Sahibi Hane	Ort.
Küçükbaş	1 000	66	15.15
Büyükbaş	340	70	4.85
Yük-Binek	488	70	6.97
Toplam Sayı	1.828		

### 3.7.3. Meslek Hasılatı (Vocational Incomes)

Meslek gelirleri toplamda 1388 kuruştur. Bu toplama meslek olarak kaydedilen imam, hizmetkârlık ve irfan makulesinden olduğu belirtilen ve yıllık ücret taktir edilen meslekler dahildir. Köyün büyük çoğunluğu "erbâb-ı ziraat" olarak kaydedilmiştir. Bu grup meslek hasılatına dahil edilmemiştir. Köyün 15 numaralı hanesinde ikamet eden Cuma oğlu Mehmet, 17 numaralı hanesinde ikamet eden Usta Osman oğlu Mehmet, 18 numaralı hanesinde ikamet eden Hamza oğlu Mehmet, 22 numaralı hanesinde ikamet eden Settâr oğlu Mehmet, 23 numaralı hanesinde ikamet eden Kel Veli oğlu Veli, 26 numaralı hanesinde ikamet eden Kavlak Mehmet, 27 numaralı hanesinde ikamet eden Şarklı oğlu Mehmet, 33 numaralı hanesinde ikamet eden Hatip oğlu Hüseyin ve 34 numaralı hanesinde ikamet eden Molla Hüseyin oğlu Veli hizmetkarlıkla iştiğal etmişler ve yıllık toplamda 1088 kuruş gelir elde etmişlerdir.<sup>17</sup> Köyün 34 numaralı hanesinde ikamet eden İbiş Kethüda

<sup>16</sup> Bu çalışmada hesaplamalar yapılırken buğday ve pamuk için 1 kile (kıyye) =25, 656 kg.; arpa için ise 1 kile=22,25kg. olarak alınmıştır.

<sup>17</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.8,9,10,11,13,17,34.





karındaşı Hüseyin, 52 numaralı hanesinde ikamet eden İmam oğlu Osman, 53 numaralı hanesinde ikamet eden İmam oğlu Halil ise irfan makulesinden olup toplamda yıllık 300 kuruş tutarında bir ücretle vazifelendirilmişlerdir.<sup>18</sup> Köyün 72 numaralı hanesinde ikamet eden ve imam olduğu belirtilen Ali efendi için ise "Merkumun karye-i mezbûrda temettuata icâb edecek bir şeyi olmadığı ecilden merkumun an asl karye-i mezbûrede dahi olmadığı emlak ve arazisinin de bulunmadığı" kaydı düşülmüştür.<sup>19</sup>

#### 3.7.4. Vergü-yi Mahsusa

1256/1840 yılından itibaren uygulanmaya başlayan ve bazı istisnalar haricinde ekonomik durumlarına göre herkesten alınan vergiyi mahsusa Tanzimat idarecileri tarafından örfi vergiler yerine konulmuş olup, "An-cemaatin vergi", "Vergü-yi Mahsusa", "Vergü" ve "Komşuca alınan vergü" gibi adlar verilmiştir.<sup>20</sup> Karacalı'da tespit ettiğimize göre toplam vergü-yi mahsusa bedeli 18.029 kuruştur.<sup>21</sup> Vergü-yi mahsusa olarak en düşük vergi 14 kuruş, en yüksek vergi ise 437 kuruştur. Köyün 83 numaralı hanesinde kayıtlı olan Hamzanın oğlu Ömer'e 14 kuruşluk vergü-yi mahsusa bedeli taktir edilmiştir.<sup>22</sup> 24 numaralı hanede kayıtlı olan İbiş kethüdaya ise 437 kuruş vergü-yi mahsusa bedeli kaydedilmiştir.<sup>23</sup>

Tablo 12. Karacalı'da hane reislerinin verdiği toplam öşür ve aded-i ağnam vergisi  
(Table 12. Total Amount of Öşür and Aded-i Ağnam Taxes given by Household Heads in Karacalı)

Ekili Tarım Öşrü ve Aded-i Ağnam Vergisi	Miktar (Kuruş)	Hane	Ort.	%
Hınta (Buğday)	1466	57	25.7	45.2
Şair (Arpa)	732	57	12.8	22.5
Penbe (Pamuk)	182	41	4.4	5.6
Bağ	566	74	7.6	17.4
Palamud	220	54	4.07	6.7
Aded-i Ağnam	75	22	3.4	2.3
Toplam	3.241			100.0

Toplu olarak verdiğimiz vergi türlerinden ekili tarım üzerinden alınan öşür vergisi ile alâkalı olarak hınta (buğday) %45.2 ile ilk sırada gelmektedir. Onu %22.5 ile şair (arpa), %17.4 ile bağ, %6.7 ile palamud, %5.6 ile penbe (pamuk) izlemektedir. Ağnam vergisi ise %2.3 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden anlaşıldığına göre Karacalı'da en düşük vergi çeşidi ağnam olurken en yüksek vergi çeşidi ise hınta (buğday) olarak görülmektedir.

<sup>18</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.25,32,34.

<sup>19</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.40.

<sup>20</sup> Said Öztürk, (2000). Temettuat Tahrirleri. Akademik Araştırmalar Dergisi Osmanlı Özel Sayısı: Sayı: 4-5, s.537.

<sup>21</sup> 761 numaralı temettuat defterinin sonunda toplam olarak verilen vergi-yi mahsusa bedeli 18.598 kuruş olarak belirtilmiştir. Bizim tespitimizle arasında 569 kuruşluk bir fark söz konusudur.Bu meblağın sehven yazıldığı kanaatindeyiz; Çünkü tespit ettiğimiz 18.029 kuruş vergi-yi mahsusa bedeli tek tek hanelerin taranmasıyla elde edilmiştir.

<sup>22</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.42.

<sup>23</sup> BOA, ML VRD.TMT,761.s.12.



Tablo 13. Karacalı'da ikâmet eden kimselerin hane sırasına göre toplam temettuatları

(Table 13. Persons' temettuats according to household sequencing who resident in Karacalı)

Hane No	Kişi Adı	Temettuat Toplamı Kuruş
1	Bâli oğlu Mehmet	422 ziraatçı
2	Musa Kethüda oğlu Mehmed	1200 ziraatçı
3	Veli Kethüda oğlu Mehmed	1200 ilk muhtar
4	Türab oğlu Ali	360 ikinci muhtar
5	Bâli oğlu Hacı veli'nin yetimleri Ömer ve Karındaşı Mustafa ve valideleri Cennet	466 ziraat yapmakta oldukları
6	Bâli oğlu Molla Mustafa	500 ziraatçı
7	Tombak Musa	850 ziraatçı
8	Kel oğlan İsmail	508 ziraatçı
9	Karaoğlan oğlu Ahmed	245 hasta olduğu ve hizmetkârlığa bile imkanı olmadığı
10	Deli onbaşı oğlu Ali	315 hizmetkâr
11	Murtaza oğlu Mehmet	800 ziraatçı
12	Mustafa oğlu Mustafa	700 ziraatçı
13	Kel Hasan oğlu Hüseyin	800 ziraatçı
14	Deli Musa oğlu Hüseyin	150 yetim
15	Cuma oğlu Mehmet	312 irfan makulesi
16	Kel Hasan oğlu Osman	130 mecnun olup yardıma muhtaç olduğu
17	Usta Osman oğlu Mehmet	288 hizmetkâr
18	Tatar oğlu Musa	300 ziraatçı
19	Mal Hasan	395 ziraatçı
20	Elçi oğlu Yusuf	523 ziraatçı
21	Hamza oğlu Mehmet	600 hizmetkâr
22	Settar oğlu Mehmet	353 hizmetkâr
23	Kel Veli oğlu Veli	460 ziraatçı
24	İbiş Kethüda	1000 ziraatçı
25	Abdullah oğlu Ebu Bekir	900 ziraatçı
26	Kavlak Mehmed	300 hizmetkâr
27	Şarklı oğlu Mehmed	333 hizmetkâr
28	Hatip oğlu Ömer	450 ziraatçı
29	Şamlı Mehmed	553 ziraatçı
30	Cemal oğlu Mustafa	300 ziraatçı
31	İmama oğlu Molla Osman	510 ziraatçı
32	Yeniceli Deli Ömer	527 ziraatçı
33	Hatip oğlu Hüseyin	305 hizmetkâr
34	Ankaralı oğlu Hasan'ın oğlu	590 yetim
35	Hamza oğlu Musa	430 ziraatçı
36	Kaba Osman oğlu Mehmed	1200 ziraatçı
37	Hacı Hasan	361 ziraatçı
38	Ahmed oğlu Nabi	578 ziraatçı
39	Hüseyin kethüda oğlu İbrahim	615 ziraatçı
40	Bâli oğlu Himmet	362 ziraatçı
41	Sevindi oğlu Mustafa	520 ziraatçı
42	Sevindi oğlu Süleyman	610 ziraatçı
43	İbiş Kethüda karındaşı Hüseyin	226 irfan makulesi
44	Kel Veli oğlu İbrahim	810 ziraatçı



45	Kara Mehmed	997 ziraatçı
46	Cingöz Ömer	479 ziraatçı
47	Kel Koçak	404 hizmetkâr
48	Deli Mehmed	428 ziraatçı
49	ŞidAhmed oğlu osman	366 ziraatçı
50	ŞidAhmed oğlu Hüseyin	351 ziraatçı
51	Kabasakal oğlu Ali	500 ziraatçı
52	İmam oğlu Osman	213 irfan makulesi
53	İmam oğlu Halil	210 irfan makulesi
54	Hasan oğlu İbrahim	694 ziraatçı
55	Hasan oğlu Osman	600 ziraatçı
56	Tatar oğlu İsa	800 ziraatçı
57	Tatar oğlu Halil	850 ziraatçı
58	Tatar oğlu Ömer	850 ziraatçı
59	İbiş oğlu Hasan	750 ziraatçı
60	Çavuş oğlu Hasan	1000 ziraatçı
61	Ebu Bekir kethüda oğlu Hüseyin	1000 ziraatçı
62	Tatar Oğlu Osman	516 ziraatçı
63	Tatar oğlu Abdullah	200 hizmetkâr
64	Danacının oğlu Veli	628 ziraatçı
65	Danacının oğlu Yusuf	1100 ziraatçı
66	Danacının oğlu Mustafa	1060 ziraatçı
67	Molla Hüseyin oğlu Veli	200 hizmetkâr
68	Çalab oğlu Hüseyin	464 ziraatçı
69	Ramazan oğlu Hüseyin	435 ziraatçı
70	Ramazan oğlu Ahmed	350 ziraatçı
71	Çolak Hasan	460 ziraatçı
72	Mal Hasan oğlu Ahmed	270 hizmetkâr
73	Hacı Halil oğlu mehmed	565 ziraatçı
74	Hacı halil oğlu Mustafa	548 ziraatçı
75	Hacı Halil oğlu Süleyman	255 irfan makulesi
76	Hacı halil oğlu Sabi Halil	58 yetim
77	Solak oğlu Ömer	600 ziraatçı
78	Mahmud Koca	40 hasta
79	Çakır oğlu Süleyman	800 ziraatçı
80	Sabık İmam Ali Efendi	-
81	Kel Veli oğlu Ömer	50 fakir olduğu kayıtlı
82	Türab oğlu Mahmud	Emlak ve arazisi yok
83	Hamza'nın oğlu Ömer	316 ziraatçı
84	Turhan oğlu Süleyman	Asker olduğu

#### 4. EYNE GAZİLÜ KARYESİ (VILLAGE OF EYNE GAZİLÜ)

##### 4.1. Nüfus (Population)

Eyne Gazilü Karyesinin nüfusu ile ilgili en eski bilgi 1530 tarihine ait bilgidir. Anılan tarihte Eyne Gazilü cemaatinin 22 nefer ile Bozok bölgesine yerleştiği bilinmektedir.<sup>24</sup> 1556'da Akdağ Kazasına tabi Gedik Nahiyesinin Uzun Kışla karyesinde 51 nefer ile ikamet eden Eyne Gazilü cemaatinin<sup>25</sup> 1576'da 114 nefer ile yine Gedik Nahiyesinin Uzun kışla karyesine gelip ikamet ettiği anlaşılmaktadır. Belgede Eyne Gazilü cemaati hakkında şu bilgiler verilmektedir. Mezkûrân diyar-ı Acemden muhaceret itmiş ehl-i ilm pâdişah-ı âlem-penâh hazretlerinin duacısı olmağın âvarız-ı divani ve tekâlif-i örfiye ve rûsûmat ve

<sup>24</sup> BOA, TD, 155,s.163.

<sup>25</sup> BOA, TD,315,s.550.



aded-i aġnâmdan emin olmak üzere kaydedilmişlerdir.<sup>26</sup> Anılan cemaatin 1845 yılına ait temettuat kayıtlarında 156 hane ile Kırıkkale il bölgesine yerleştiği anlaşılmaktadır. Kayıtlarda Ankara Eyaleti mülhakatından Ankara Sancağı dahilinde kâin ma'den-i hümayuna merbût Dinek Keskini karyesine tabi Eyne Gazilü karyesinde mukîm ahalinin emlak arazi ve temettuatlarını mübeyyin defterdir. İbaresini yer almaktadır.<sup>27</sup> "hane x 5+ mücerred"<sup>28</sup> formülü dikkate alınacak olursa anılan tarihte köyün toplam nüfusunun yaklaşık olarak 780 nefer olduğu anlaşılmaktadır.<sup>29</sup> Günümüzde Eyne Gazilü cemaatine mensup olanların Delice ilçesinin Kuzeyyurt köyünde ikamet etmekte olduğu bilinmektedir.

Tablo 14. Eyne Gazilü Karyesinde 1530-1845 yıllarındaki tahmini nüfus  
(Table 14. Estimated population in Gazilü Village during 1530-1845)

Yıllar	Tahmini Nüfus
1530	22 Nefer
1556	51 Nefer
1576	114 Nefer
1845	780 Nefer
2007	79

#### 4.2. Şahıs Adları ve Kullanılan Lakaplar (Person Names and Used Nicknames)

Eyne Gazilü köyüne ait 680 numaralı temettuat defterinde hane reislerinin isimleri babalarının adları ve lakaplarıyla birlikte yazılmıştır. Bu nedenle köyde yaygın olarak kullanılan baba ve oğul isimlerini tespit etmek mümkün olmuştur. Tablo 15'de yer alan isimler incelendiğinde Eyne Gazilü karyesinde Karacalı karyesinde olduğu gibi Peygamber ve onun ehl-i beyti başta olmak üzere daha çok Arapça kökenli isimlerin olduğu görülmektedir. Birinci sırada Ali ismi gelmektedir. Ali ismi toplam isimlerin %8.48'initeşkil etmektedir. İkinci sırayı %7.2 ile Mustafa ismi almaktadır. Hasan ismi ise %6.6 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Tabloda zikredilen isimler arasında Sevindik, Murtaza, Bekdaş, Memiş, Emir isimleri o dönemde yörede kullanılan ender isimler olarak karşımıza çıkmaktadır.

<sup>26</sup> BOA, TD, 30, S.172/a

<sup>27</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.1.

<sup>28</sup> Bu hesaplama Ö. Lütfi Barkan'ın genel nüfusu bulmak için en çok kullanılan yöntem olan "hâne x 5" formülünden yola çıkılarak yapılmıştır. "Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", Türkiyat Mecmuası, C X, İstanbul, 1953, s.12 (1-26)

<sup>29</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.1-65

Tablo 15. Eyne Gazilü Karyesinde kullanılan şahıs isimleri  
(Table 15. Used person names in Eyne Gazilü village)

İsim	Sayı	%
Ali	14	8.48
Mustafa	12	7.2
Hasan	11	6.6
Hüseyin	10	6.06
Veli	10	6.06
Mehmed	10	6.06
Süleyman	8	4.8
Osman	7	4.2
İbrahim	6	3.6
Ömer	6	3.6
Halil	5	3.03
Hamza	5	3.03
Bekir	4	2.4
Gani	4	2.4
Haydar	4	2.4
İsmail	3	1.8
Gaffar	3	1.8
Ahmed	3	1.8
Hüsnü	2	1.2
Yusuf	2	1.2
İlyas	2	1.2
Habib	2	1.2
İbiş	2	1.2
Yakub	2	1.2
Bekdaş	2	1.2
Murtaza	2	1.2
Ruşen	2	1.2
Burak	1	0.6
Musa	1	0.6
İsa	1	0.6
Mansur	1	0.6
Sadık	1	0.6
Salih	1	0.6
Cuma	1	0.6
Abdullah	1	0.6
Memiş	1	0.6
Koçu	1	0.6
Hızır	1	0.6
Durmuş	1	0.6
nuh	1	0.6
Fazlı	1	0.6
Zeynel	1	0.6
Emir	1	0.6
Satılmış	1	0.6
Sevindik	1	0.6
Abbas	1	0.6
Numan	1	0.6
Musa	1	0.6
Cafer	1	0.6
Toplam	165	100.0



#### 4.3. Eyne Gazilü Karyesinde Kullanılan Lakaplar (Used Nicknames in Eyne Gazilü Village)

Eyne Gazilü karyesinde hane reislerinin toplumda tanınmasını sağlayan aile ve sülale adlarının bazıları dinî özellik taşımaktadır. Bey, molla, hacı gibi unvanların yanında babalarının meslekleri ile anılan kimselerde bulunmaktadır. Tablo 16'te yer alan deli, kör, kel, küçük, kara gibi sıfatlarla birlikte kullanılan lakaplar ise muhtemelen ailelerin geçmişten beri kullandıkları lakaplar olarak görülmektedir. (Tablo 16)

Tablo 16. Eyne Gazilü Karyesinde kullanılan lakaplar  
(Table 16. Used nicknames in Eyne Gazilü Village)

Köle Murtaza oğlu Molla Yusuf	Çıtak oğlu Molla Ali	Köstekli oğlu Ali
Solak oğlu Halil	Kürt oğlu Mehmed	Gökçek oğlu Memiş
Karaböcük oğlu Mustafa	Çil Hüseyin oğlu Hasan	Ağzı açık oğlu Halil
Çıtak oğlu Bekir	Karabudak oğlu Hasan	Akbıyık oğlu İsmail
Kürt Veli oğlu Hasan	Abaza oğlu Cafer	Çıtak oğlu Molla Ali
Bursalı oğlu İbrahim	Kara Çerçi oğlu Gaffar	Topal oğlu Ali
Körükçü oğlu Hasan	Sucu oğlu Hüseyin	Çomakçı oğlu Mehmed
Müezzın oğlu Hasan	Kel Mehmed oğlu Ali	Oruç oğlu Ali
Karaca oğlu Bekdaş	Kirli oğlu Molla Memiş	Deli Halil oğlu Hüseyin
Küçük Kadı oğlu Bekir Efendi	Baytar oğlu Mustafa	Karabıyık oğlu İsmail
Şıh oğlu Mehmed	Topsakal oğlu Hasan	Kalaycı oğlu Veli
Hacı Hüseyin oğlu Bekir	Çölmekçi oğlu Veli	Basmacı oğlu Ali

#### 4.4. Eyne Gazilü Karyesinde Mesleki Yapılanma (Vocational Constructing in Eyne Gazilü Village)

Tablo 17'ten anlaşılacağı üzere Eyne Gazilü karyesinde yaşayan insanların 116'sı ziraat erbabı (%74.3), 10'u ırgat (%6.4), 5'çoban (%3.2), 4'ü hizmetkâr (%2.5), olarak geçimlerini sürdürmektedir. Karyenin 59 numaralı hanesinde kayıtlı olan Mehmed oğlu Osman'ın 150 kuruş bedelle köy bekçisi (kizir)olarak görev yaptığı belirtilmiştir.<sup>30</sup> Köyün 154 numaralı hanesinde kayıtlı olan Solak oğlu Halil'in demirci esnafından olduğu ve demircilikten 600 kuruş elde ettiği kaydedilmiştir. Belgede bu kimse için demircilik ücretinden başka bir şeyi olmadığı belirtilmiştir.<sup>31</sup> Köyün 80 numaralı hanesinde ikamet eden Kürt Süleyman oğlu Osman Efendi'nin medrese-i kiraminândan olduğu ve 41 kuruşluk temettuatının olduğu kaydı düşülmüştür.<sup>32</sup> Köyün 139 numaralı hanesinde kayıtlı bulunan Köle Murtaza oğlu Molla Yusuf'un talebe-i ulumdan olduğu 1260 tarihi itibarıyla Budak Özü Kazasına tabi Türkeşan köyüne nakledildiği kaydı düşülmüştür.<sup>33</sup> Köyün 42 numaralı hanesinde ikamet eden Firuz oğlu Ahmed'in hizmetkârlığa dahi gücü kuvveti olmadığı şunun bunun yardımı ile geçimini sürdürdüğü ifade edilmiştir<sup>34</sup> (Tablo 17).

<sup>30</sup> BOA, ML VRD.TMT, 680s.25.

<sup>31</sup> BOA, ML VRD.TMT, 680.s.64.

<sup>32</sup> BOA, ML VRD.TMT, 680.s.34.

<sup>33</sup> BOA, ML VRD.TMT, 680.s.58.

<sup>34</sup> BOA, ML VRD.TMT, 680.s.19.



Tablo 17. Eyne Gazilü Karyesinde mesleki yapılanma  
(Table 17. Vocational Constructing in Eyne Gazilü Village)

Meslek Adı	Meslek Sahibi Sayısı
Ziraat	116
Muhtar	1
İmam	1
Hatip	1
Irgat	10
Hizmetkâr	4
Çulhacılık	2
Köy bekçisi	1
Demirci Esnafından	1
Çoban	5
Mesleği belirtilmeyen	14
Toplam	156

#### 4.5. Hayvancılık ve Hayvan Dağılımı (Husbandry and Animal Sharing)

Belgelerden anlaşıldığına göre 1845-1846 yıllarında tıpkı Karacalı karyesinde olduğu gibi Eyne Gazilü karyesinde yaşayan haneler de geçimlerini tarım ve hayvancılıktan sağlamakta idiler. Genel olarak süt ve süt ürünleri ihtiyaçlarını karşılamak için inek ve koyun, binek hayvanı ihtiyaçlarını karşılamak için merkep, çift sürmede faydalanabilmek için öküz kullandıkları anlaşılmaktadır. Eyne Gazilü karyesinde toplam 2276 olan hayvan varlığının büyük çoğunluğunu küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. %61.7'si küçükbaş (1405 adet), %30.087'i büyükbaş (683 adet) adet, %11.2'si yük ve binek hayvanım (208 adet) olarak sıralanmaktadır. Büyükbaş hayvan çeşidinde, karasığır öküzü, sağmal karasığır ineği, sağman Camus ineği ön planda yer alırken küçükbaş hayvan çeşidinde ise, koyun, keçi ve kuzu tercih edilmektedir. Binek ve yük hayvanı olarak ise merkep başta olmak üzere, kısarak beslenmektedir. (Tablo 18)

Tablo 18. Eyne Gazilü'de hane reislerinin sahip oldukları hayvan çeşitleri

(Table 18. Household heads' animal types in Eyne Gazilü Village)

Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Toplam Hane Başına Düşen Baş
Küçükbaş	1405	300	4.6
Büyükbaş	683	354	1.9
Yük-Binek Hayvanı	208	137	1.5
Toplam Sayı	2276	791	

Tablo 19. Eyne Gazilü'de hane reislerinin sahip oldukları küçükbaş hayvan çeşitleri

(Table 19. Household heads' small cattle types in Eyne Gazilü Village)

Küçükbaş hayvan çeşidi	Sayı	Hane	Ortalama
Sağmal Keçi	460	92	5.0
Sağmal Ganem	182	33	5.5
Oğlak	420	87	4.8
Kuzu	130	25	5.2
Yoz Ganem	88	28	3.52
Yoz Keçi	125	33	3.7
Toplam	1405	300	

Eyne Gazilü'de yetiştirilen küçükbaş hayvanlar içinde koyun ve keçi türleri ön planda yer almaktadır. 1405 adet küçükbaş hayvanın



460'ı sağmal keçi toplam 92 hanenin elinde bulunmaktadır. Sağmal ganem (koyun) 182 adet olup toplam 33 hanenin elinde bulunmaktadır. Koyun ve keçiye sahip olan hanelerin genel durumlarına bakıldığı zaman yıllık temettuat oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Mesela köyün 2 numaralı hanesinde kayıtlı olan Hasan Kethüda oğlu Ömer Ağa'nın 14 sağman ganemi, 8 adet sağman keçisi vardır. Bunun yanında sağman karasığır ineği, sağman camus ineği, gibi büyükbaş hayvanlara da sahip olması, yıllık gelirinin de 1205 akçeye tekabül etmesi varlıklı aileler arasında değerlendirilmesine sebep olmuştur.<sup>35</sup> Köyün 52 numaralı hanesinde ikamet eden Şehirli oğlu Halil'in sadece 1 sağman keçisi ve 1 oğlağı bulunmaktadır. Yıllık gelirinin 398 kuruş olmasından da anlaşılacağı üzere varlık bakımından köyün alt gurubunda yer aldığı anlaşılmaktadır.<sup>36</sup> Bu tür örnekleri artırmak mümkündür. Belgelerden anladığımız kadarıyla köyde gelir düzeyi yüksek ailelerin genelde küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayılarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. (Tablo 19)

Tablo 20. Eyne Gazilü'de Hane Reislerinin Sahip oldukları Büyükbaş Hayvan Çeşitleri

(Table 20. Household Heads' Cattle Types in Eyne Gazilü Village)

Büyükbaş Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Karasığır Öküzü	350	118	2.9
Sağmal İnek	114	88	1.2
Sağmalcamus İneği	5	6	0.8
Buzağı	103	78	1.3
Düve	32	34	0.9
Erkek Camus	40	12	3.3
Malak	8	3	2.6
Tosun	11	3	3.6
Erkek Dana	20	6	3.3
Toplam	683	354	

1844-1845 yılları arasında Eyne Gazilü karyesinde özellikle karasığır öküzü ahalinin tarım yaparken kullandığı vazgeçilmez iş gücü kaynaklarından biri durumundadır. Köyde toplam 156 haneden 118 hanede karasığır öküzüne tesadüf edilmektedir. Köyün süt ve süt ürünleri ihtiyacının sağlanmasında sağmal Karasığır ineği ve sağmal camus ineği ön planda yer almaktadır. Sağmal karasığır ineği 114 hanede yer alırken sağmal camus ineği 6 hanede bulunmaktadır. Anılan hanelerin gelir düzeyi dikkate alındığında genel ortalamanın üzerinde oldukları dikkat çekmektedir. Köyün 1 numaralı hanesinde kayıtlı olan Hatip oğlu Ömer'in büyükbaş hayvan çeşitlerinden hepsine sahip olduğu yıllık gelirini ise 1208 kuruş olduğu belgelerden anlaşılmaktadır.<sup>37</sup> Buna karşın köyün 84 numaralı hanesinde ikamet eden Kel Mehmed oğlu Ali'nin büyükbaş hayvanlarının bulunmadığı yıllık toplam gelirinin ise 397 akçe olduğu belgelerden anlaşılmaktadır.<sup>38</sup> Yük ve Binek Hayvanlarına gelince; EyneGazilü'de1845 yılında toplam 208 adet yük ve binek hayvanı bulunmaktadır. Bunlardan 169 tanesi merkep, 26 tanesi kısarak, 12 tanesi katır 1 tanesi tay olmak üzere toplam 208olarak tespit edilmiştir. (Tablo 20)

<sup>35</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.2.

<sup>36</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.22.

<sup>37</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.2.

<sup>38</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.36.



Tablo 21. Eyne Gazilü'de hane reislerinin sahip oldukları yük ve binek hayvanı çeşitleri

(Table 21. Household heads' draught and mount animals types in Eyne Gazilü Village)

Hayvan Çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Merkebe	169	120	1.4
Kısır Kısırak	26	14	1.8
Katır	12	2	6
Tay	1	1	1
Toplam	208	137	

Yük ve binek hayvanına sahip olan hanelerin geneli ziraatle iştigal eden haneler olarak kaydedilmiştir. Özellikle buğday, arpa ve pamuk üretiminin yapıldığı köyde tarladaki ürünü ambara taşımak için merkebe, en önemli yük hayvanı olarak görülmektedir. Toplam 156 hane olan köyde 120 hanede merkebe beslenmesi bu durumu net bir şekilde ifade etmektedir. (Tablo 21)

#### 4.6. Arazi Dağılımı ve Toprak Kullanımı (Cultivated and Planted Agricultural Fields)

Eyne Gazilü'de 1844-1845 yılları arasında ekilebilir arazi 4989 dönüm iken gayr-ı mezru yani ekilemeyen arazi 50 dönüm olarak tespit edilmiştir. Hane reislerinin %90.17'si (108 hane) ekilebilir tarlada buğday ve arpa tarımı ile iştigal etmektedir. %5.7'si (108 hane) penbe (pamuk), %4.02'si de bağcılıkla uğraşmaktadır. Daha çok ehl-i ziraat olan kimselerin buğday, arpa, pamuk ve bağcılık üretimini gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Köyün 55 numaralı hanesinde ikamet eden Küçük oğlu Hasan'ın ziraat erbabı olmasına rağmen 50 dönümlük arazisini boş bıraktığı belgelerden anlaşılmaktadır.<sup>39</sup> (Tablo 22)

Tablo 22. Eyne Gazilü'de ekili ve dikili tarım alanlarının dağılımı  
(Table 22. Distribution of cultivated and planted agricultural fields in Eyne Gazilü)

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Dönüm)	Hane	Ortalama	%
Tarla (Buğday-Arpa)	4499	108	41.6	90.17
Penbe (Pamuk)	289	108	2.6	5.7
Bağ	201	123	1.6	4.02
Gayr-ı Mezru Tarla	50	1	50	
Toplam	5039			

#### 4.7. Gelirler (Incomes)

##### 4.7.1. Tarım Gelirleri (Hasılatı) (Agricultural Incomes)

1844-1845 yılları arasında Eyne Gazilü köyüne ait buğday ve arpa ekili tarım alanları 4499 dönüm olup 41.190 kuruş gelir elde edilmiştir. Penbe (pamuk) ekilen arazi ise 289 dönüm olup toplamda 7180 kuruş gelir elde edilmiştir. 201 dönüm bağdan ise 10750 kuruş gelir sağlanmıştır. (Tablo 23)

Tablo 23. Eyne Gazilü'de ekili-dikili tarım alanlarının hasılatı  
(Table 23. Cultivated agricultural land revenue in Eyne Gazilü)

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Kuruş)	Miktar (Dönüm)	Ort.
Tarla (Buğday-Arpa)	41.190	4499	9.1
Penbe (Pamuk)	7.180	289	24.8
Bağ	10.750	201	53.4
Toplam	59.120		

<sup>39</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.24.



Temettuât defterlerinde köylüden alınan hububat öşür verilerinden üretilen hububatların ne kadar olduğu tespit edilebilir. Öşür bölgelere göre değişmekle birlikte ortalama her ürün üzerinden %10 oranında alınmaktadır. Bu nedenle Tablo 22’de vergiye esas olan toplam kilenin 10 katı alınarak toplam hububat üretimi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 24. Eyne Gazilü’de üretilen toplam hububat miktarı  
(Table 24. Total amount of grain in Eyne Gazilü)

Ekilebilir Arazi Türü	Kile <sup>40</sup>	Kile x 10	Kg
Hınta (Buğday)	280	2800	7.183
Şair (Arpa)	147	1470	3.711
Penbe (Pamuk)	154 kıyye	1540	3.951
Pekmez	902 kıyye	9020	23.141

#### 4.7.2. Hayvancılık Hasılatı (Agricultural Incomes)

Eyne Gazilü’de tarımdan sonra ikinci sırada yer alan hayvancılık gelirleri 7722 kuruştur. Hayvancılık hasılatı büyükbaş, küçükbaş ve yük-binek olarak üç grupta incelenebilir. Tablo 25’deki veriler incelendiğinde görüleceği üzere, hayvancılık hasılatında ilk sırayı küçükbaş hayvanlar almaktadır. Bu hayvanlardan fiyatlandırılan sağmal koyun, sağmal keçi, yoz ganem (koyun) ve yoz keçinin toplam fiyatı 4147 kuruştur. İkinci sırada büyükbaş hayvanlar yer almaktadır. Bu hayvanlardan sağmal karasığır ineği ve sağmal camus ineğinin toplam fiyatı 3575 kuruş olarak belirlenmiştir. Üçüncü olarak yük-binek hayvanları gelmektedir. Bu hayvanlardan merkeb ve kısrak döllu olmadığı için fiyatlandırmaya tabi tutulmamıştır.

Tablo 25. Eyne Gazilü’de hayvancılık hasılatı dağılımı  
(Table 25. Distribution of Husbandry Income in Eyne Gazilü)

Hayvan Çeşidi	Hasılat Miktarı Kuruş	Hayvan Sahibi Hane	Ort.
Küçükbaş	4147	300	13.8
Büyükbaş	3575	354	10.09
Yük-Binek	-	137	-
Toplam Sayı	7722		

#### 4.7.3. Meslek Hasılatı (Vocational Incomes)

Meslek gelirleri toplamda 3905 kuruş olarak tespit edilmiştir. Bu toplama meslek olarak kaydedilen imam, çulhacı, demirci, ırgatlık, amele, çobanlık, köy bekçisi (kızır) gibi meslekler dahildir. Köyün büyük çoğunluğu “erbâb-ı ziraat” olarak kaydedilmiştir. Meslek hasılatına “ebab-ı ziraat” gurubu dahil edilmemiştir. Köyün 59 numarasında kayıtlı olan ve kızır (köy bekçisi) olarak görev yapan Mahmut oğlu Osman’ın bu işten yıllık kazancının 395 kuruş olduğu kaydedilmiştir.<sup>41</sup> Köyün 154 numarasında kayıtlı Solak oğlu Halil’in demirci esnafından olduğu ve bu meslekten yılda 600 kuruş kazandığı belgelerden anlaşılmaktadır.<sup>42</sup> Köyün 93 numaralı hanesinde kayıtlı olan Çakır Ahmed oğlu Ahmed’in çobanlık mesleği ile iştigal ettiği bu meslekten yılda 250 kuruşluk bir gelir elde ettiği kaydedilmiştir.<sup>43</sup>

<sup>40</sup> Bu çalışmada hesaplamalar yapılırken buğday, penbe (pamuk) ve pekmez için 1 kile=25, 656 kg.; arpa için isel kile=22,25kg. olarak alınmıştır.

<sup>41</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.25.

<sup>42</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.64.

<sup>43</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.40.



#### 4.7.4. Vergü-yi Mahsusa

1844-1845 yılları arasında Eyne Gazilü'de tespit ettiğimize göre toplam vergü-yi mahsusa bedeli 20.095 kuruştur. Vergi-yi mahsusa olarak en düşük vergi 33 kuruş, en yüksek vergi ise 261 kuruştur. Köyün 59 numaralı hanesinde kayıtlı olan Mahmud oğlu Osman'ın köyde kizir (köy bekçisi) olarak görev yaptığı ve vergü-yi mahsusa bedelinin ise 33 kuruş olarak kaydedildiği belgelerden anlaşılmaktadır.<sup>44</sup> Köyün 21 numaralı hanesinde kayıtlı olan Gani oğlu Halil'in yıllık ödediği vergü-yi mahsusa bedeli ise 319.5 kuruş olarak belirtilmiştir.<sup>45</sup>

Tablo 26. Eyne Gazilü'de hane reislerinin verdiği toplam öşür ve aded-i ağnam vergisi

(Table 26. Total Amount of Öşür and Aded-i Ağnam Taxes given by Household Heads in Eyne Gazilü)

Ekili Tarım Öşrü ve Aded-i Ağnam Vergisi	Miktar (Kuruş)	Hane	Ort.	%
Hınta (Buğday)	3333	116	28.7	53.2
Şair (Arpa)	1150	116	9.9	18.3
Penbe (Pamuk)	752	118	6.3	12.0
Bağ	45	8	5.6	0.7
Aded-İ Ağnam	82	45	1.8	1.3
Pekmez	902	124	7.2	14.3
Toplam	6264			

Toplu olarak verdiğimiz vergi türlerinden ekili tarım üzerinden alınan öşür vergisi ile alâkalı olarak hınta (buğday) %53.2 ile ilk sırada gelmektedir. Onu %18.3 ile şair (arpa), %14.3 ile pekmez ve %12 ile penbe (pamuk) izlemektedir. Ağnam vergisi %1.3 bağ vergisi ise %0.7 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden anlaşıldığına göre Eyne Gazilü köyünde tıpkı Balışeyh'te olduğu gibi en düşük vergi çeşidi ağnam olurken en yüksek vergi çeşidi hınta (buğday) olarak görülmektedir (Tablo 26).

<sup>44</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.25.

<sup>45</sup> BOA, ML VRD.TMT,680.s.10.



Tablo 27. Eyne Gazilü'de ikamet eden kimselerin hane sırasına göre toplam temettuatları  
(Table 27. Persons' temettuats according to household sequencing who resident in Eyne Gazilü)

Hane No	Kişi Adı	Temettuat Toplamı Kuruş
1	Hatip oğlu Ömer	1208
2	Hasan Kethüda oğlu Ömer Ağa	1205
3	Küçük Kadı Oğlu Bekir Efendi	457
4	Kaba oğlu İbrahim	228
5	Kaba oğlu Mustafa	250
6	Karamanlıoğlu Molla Mustafa	230
7	Kürekçi oğlu Habib	354
8	Kürekçi oğlu Süleyman	418
9	Pervane oğlu Ahmed	586
10	Pervane oğlu Ruşen	557
11	Pervane oğlu Habib	215
12	Arzu oğlu Ahmed	534
13	Hüsnü oğlu Hüseyin	501
14	Pervane oğlu İsa	438
15	Kürt Ali oğlu Veli	516
16	Kürt Ali oğlu Hasan	511
17	Burak oğlu Ali	914
18	Kürt Musa oğlu Mansur	857
19	Sadık oğlu Bekir	724
20	Gani oğlu Gani	430
21	Gani oğlu Halil	1637
22	Haydar oğlu Ömer	873
23	Köyce oğlu Mehmed	723
24	Köyce oğlu Salih	520
25	Kadıızâde Veli oğlu Veli	360
26	Yüncü oğlu İbrahim	Nakil Dervişân
27	Hamza oğlu Hüseyin	1218
28	Hamza oğlu Hamza	Sehven yazılmış
29	Ökben oğlu Mehmed	805
30	Baytar oğlu Mustafa	Talebe-i ulum --
31	Hindi oğlu Mehmed	230
32	Gani oğlu Salih	1358
33	Gani oğlu Osman	1174
34	Çorçor oğlu Hasan	466
35	Demirci oğlu Mustafa	562
36	Demirci oğlu Halil	347
37	Demirci oğlu Cuma	1311
38	Demirci oğlu Abdullah	415
39	Sekban oğlu İbrahim	1038
40	Karabıyık oğlu İsmail	744
41	Koca oğlu Hasan	300
42	Firuz oğlu Mustafa	Şunun bunun ianesiyle geçindiği
43	Sekban oğlu Mustafa	521
44	Şih oğlu Mehmed	640
45	Şih oğlu İbrahim	460
46	Dede oğlu Halil	500
47	Topsakal oğlu Hasan	250
48	Koçu oğlu Hüseyin	275
49	Koçu oğlu Mehmed	355
50	Aşkın oğlu Memiş	358



51	Hatip oğlu İbiş	478
52	Şehirli oğlu Halil	398
53	Kalaycı oğlu Veli	547
54	Hacı Hüseyin oğlu Bekir	776
55	Küçük oğlu Hasan	322
56	Konakçı oğlu Ömer	406
57	Yılan oğlu Hacı Ömer	872
58	Öksüz oğlu Hüseyin	428
59	Mahmud oğlu Osman	395
60	Mahmud oğlu Ömer	252
61	Cennetin oğlu Süleyman	258
62	Kürt Süleyman oğlu İsmail	332
63	Çölmekçi oğlu Veli	544
64	Dıraz oğlu İbrahim	746
65	Basmacı oğlu İbrahim	510
66	Basmacı oğlu Ali	369
67	İlyas oğlu İbiş	503
68	Hızır oğlu Mehmed	455
69	İbiş oğlu Ahmed	290
70	Çıtak oğlu Hasan	Vefat
71	Hatip oğlu Süleyman	939
72	Şehirli oğlu Osman	392
73	-	
74	-	
75	-	
76	-	
77	Kalaycı oğlu Mehmed	388
78	Şih veled oğlu İsmail	1234
79	Mahmud oğlu Mustafa	225
80	Kürt Süleyman oğlu Osman Efendi	Medrese-i kirâminandan
81	Çölmekçi oğlu Osman	329
82	Müezzin oğlu Hasan	425
83	Durmuş oğlu Yusuf	441
84	Kel Mehmed oğlu Ali	397
85	Topal Hüseyin oğlu Halil	110
86	Oruç oğlu Ali	446
87	Oruç oğlu Mehmed	732
88	Çıbıklı oğlu Hüseyin	330
89	Oruç oğlu Hamza	407
90	İlyas oğlu zâde Mustafa	704
91	Durmuş oğlu Nuh	639
92	İlyas oğlu Hasan	430
93	Çakır Ahmed oğlu Ahmed	325
94	Ali oğlu Ömer	451
95	Deli Halil oğlu Mehmed	811
96	Emir Osman oğlu Mahmud	1388
97	Kirli oğlu Veli	345
98	Sarar oğlu Mustafa	504
99	Hanefi oğlu Mustafa	560
100	Çeriş oğlu Ali	839
101	Deli Halil oğlu Hüseyin	836
102	Emir oğlu Satılmış	232
103	Derviş oğlu Yakub	597
104	Kürt Ali Ağası oğlu Süleyman	438
105	Karaca oğlu Bekdaş	735



106	Kirli oğlu Molla Memiş	450
107	Sevindik oğlu Hasan	622
108	Çomakçı oğlu Mehmed	483
109	Karaca Kızı oğlu Hüseyin	445
110	Çeriğ oğlu Halil	477
111	Sucu oğlu Ahmed	455
112	Bekdaş oğlu Hüseyin	478
113	Sucu oğlu Hüseyin	549
114	Sucu oğlu Mehmed	739
115	Körükçü oğlu Hasan	220
116	Çitke oğlu Mustafa Efendi	527
117	Gaffar Kahya oğlu Süleyman	498
118	Gaffar Kethüda oğlu Ali	651
119	Bursalı oğlu Abbas	413
120	Haydarın oğlu Mustafa	370
121	Kara Çerçi oğlu Gaffar	406
122	Topal oğlu Ali	416
123	Murtaza Ağa oğlu Mehmed	814
124	Bursalı oğlu İbrahim	156
125	Fazlı oğlu Ali	829
126	Veli Dede oğlu Hüseyin	221
127	Çil Hüseyin oğlu Zeynel	527
128	Ali Pir oğlu Veli	416
129	Kösdekli oğlu Ali	672
130	Esirzâde oğlu İlyas	712
131	Çıtak oğlu Molla Ali	787
132	Numan oğlu mustafa	761
133	Kürt Musa oğlu Veli	420
134	Hayta Yakub oğlu Halil	961
135	Kaba oğlan oğlu İsmail	428
136	Kürt veli oğlu Hasan	210
137	Abaza oğlu Cafer	309
138	Akbıyık oğlu İsmail	336
139	Köle Murtaza oğlu Molla Yusuf	Budak özü Türrekeşan köyüne nakil
140	Hindi oğlu Ali	412
141	Veli Dede oğlu Ali	412
142	Kara Budak oğlu Hasan	942
143	Emirzâde oğlu Mehmed	394
144	Kalkal oğlu Ali	645
145	Çıtak oğlu Bekir	428
146	Emrullah oğlu Ali	260
147	Hamza oğlu Murtaza	455
148	Ağzıaçık oğlu Halil	220
149	Çil Hüseyin oğlu Hasan	1040
150	Kara Böcük oğlu Mustafa	130
151	Gökçek oğlu Memiş	Tahrir esnasında vefat
152	Kalaycı oğlu Halil	50
153	Mehmed oğlu Musa	100
154	Solak oğlu Halil	600
155	Dede oğlu Musa	237
156	Kürt oğlu Mehmed	446



## 5. SONUÇ (CONCLUSION)

Karacalı ve Eyne Gazilü köyleri ile ilgili en eski bilgileri XVI. Yüzyılın ilk ve son çeyreğine doğru bulmak mümkündür. 1578-1579 tarihine ait bilgilerde yörük cemaatlerinden olan Karacalı/Karacalar cemaati 54 hane ve 68 mücerred ile Kırıkkale İl bölgesine yerleşmiştir. 761 numaralı temettuat defterinden tespit ettiğimiz kadarı ile 1844-1845 yılları arasında Karacalı karyesinin 84 haneye tekâbül eden 420 neferlik nüfusu kayıt altına alınmıştır. 2007 yılı adrese dayalı nüfus tespitine göre ise anılan köyde 365 kişi bulunmaktadır.

Eyne Gazilü Karyesinin nüfusu ile ilgili en eski bilgi 1530 tarihine ait bilgidir. Anılan tarihte Eyne Gazilü cemaatinin 22 nefer ile Bozok bölgesine yerleştiği bilinmektedir. 1556'da Akdağ Kazasına tabi Gedik Nahiyesinin Uzun Kışla karyesinde 51 nefer ile ikamet eden Eyne Gazilü cemaatinin 1576'da 114 nefer ile yine Gedik Nahiyesinin Uzun kışla karyesinde ikamet ettiği anlaşılmaktadır. 1556-1576 yılları arasında anılan karyede %100'ün üzerinde bir nüfus artışının olduğu gözlemlenmektedir. 1845 yılına ait 680 numaralı temettuat defterinde ise Eyne Gazilü cemaatinin 156 hane ile Kırıkkale İl bölgesinde köy kurduğu anlaşılmaktadır. **Hane x 5 +mücerred<sup>46</sup>** formülü dikkate alınacak olursa anılan tarihte köyün toplam nüfusunun yaklaşık olarak 780 nefer olduğu anlaşılmaktadır.

Karacalı ve Eyne Gazilü karyelerinin iktisadi ve sosyal yapısı incelendiğinde her iki yerleşim birimi de de ana geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğu görülmektedir. Her iki köyde ziraî üretimin en önemli kısmını ekili tarım alanları oluşturmaktadır. Ekili tarım alanları bakımından anılan her iki köyde de başta buğday olmak üzere arpa ve penbe (pamuk) üretilmektedir. Karacalı karyesinde 2671 dönüm ekilebilir araziden toplam 28 311 kuruş gelir elde edilirken Eyne Gazilü karyesinde 5039 dönüm olan ekilebilir araziden 59.120 kuruş gelir elde edilmiştir.

Hayvancılıkta ise her iki karyede de küçükbaş, büyükbaş ile yük ve binek hayvanlarının gündelik ihtiyaçlar ölçüsünde beslendiği görülmektedir. Karacalı'da toplam 400 olan hayvan varlığının büyük çoğunluğunu küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. %54'ü küçükbaş (216 adet), %27.5'i büyükbaş (110 adet) ve %15.5'i yük ve binek (74 adet) hayvanı olarak sıralanmaktadır. Küçükbaş hayvan çeşidinde, koyun, keçi, kuzu ve oğlak beslenirken büyükbaş hayvan çeşidinde, karasığır öküzü, sağmal inek ve camus ön planda yer almıştır. Binek ve yük hayvanı olarak ise merkep beslenmektedir.

Eyne Gazilü karyesinde toplam 2276 olan hayvan varlığının büyük çoğunluğunu küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. %61.7'si küçükbaş (1405 adet), %30.087'i büyükbaş (683 adet), %11.2'si yük ve binek hayvanım (208 adet) olarak sıralanmaktadır. Büyükbaş hayvan çeşidinde, karasığır öküzü, sağmal karasığır ineği, sağman Camus ineği ön planda yer alırken küçükbaş hayvan çeşidinde ise, koyun, keçi ve kuzu tercih edilmektedir. Binek ve yük hayvanı olarak ise merkep başta olmak üzere, kısarak beslenmektedir.

1844-1845 yılları arasında bu iki karyeye atfedilen öşür ve aded-i ağnam vergilerine gelince; Karacalı karyesinde toplam 3.241 kuruş olan öşür ve aded-i ağnam vergisi Eyne Gazilü karyesinde 6.264 kuruş olarak tespit edilmiştir.

Miktarı liva ölçeğinde belirlenen ve livaya bağlı kazalar arasında paylaştırılan vergi-yi mahsusa bedeli olarak Karacalı'da tespit ettiğimize göre toplam vergi-yi mahsusa bedeli 18.029 kuruştur.

<sup>46</sup> Bu hesaplama Ö. Lütfi Barkan'ın genel nüfusu bulmak için en çok kullanılan yöntem olan "hâne x 5" formülünden yola çıkılarak yapılmıştır. "Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", Türkiyat Mecmuası, C X, İstanbul, 1953, s.12 (1-26)



Eyne Gazilü'de tespit ettiğimize göre ise toplam vergi-yi mahsusa bedeli 20.095 kuruştur. Sosyal yapı olarak bakıldığında her iki karyede de kullanılan lakaplardan aile ve sülale adlarının çoğunun Molla, Hatip, müezzin, Şih, Hacı gibi dinî özellik taşıdığı görülmektedir. Sonuç olarak, temettuat defterleri ağırlıklı olarak yapmış olduğumuz bu çalışma ile 1844-1845 yılları arasında, bugün Kırıkkale ilimizin iki şirin yerleşim yeri olan Karacalı ve Eyne Gazilü köylerinin sosyo-ekonomik durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu vesile ile ileride yapılacak çalışmalara bir nebze de olsa katkı sunmak hedeflenmiştir.

#### **KAYNAKLAR (REFERENCES)**

##### **Arşiv Belgeleri (Archive Documents)**

- BOA, ML VRD.TMT,680
- BOA, ML VRD.TMT,761
- BOA, TD, 155.
- BOA, TD, 315.
- BOA, TD, 30.

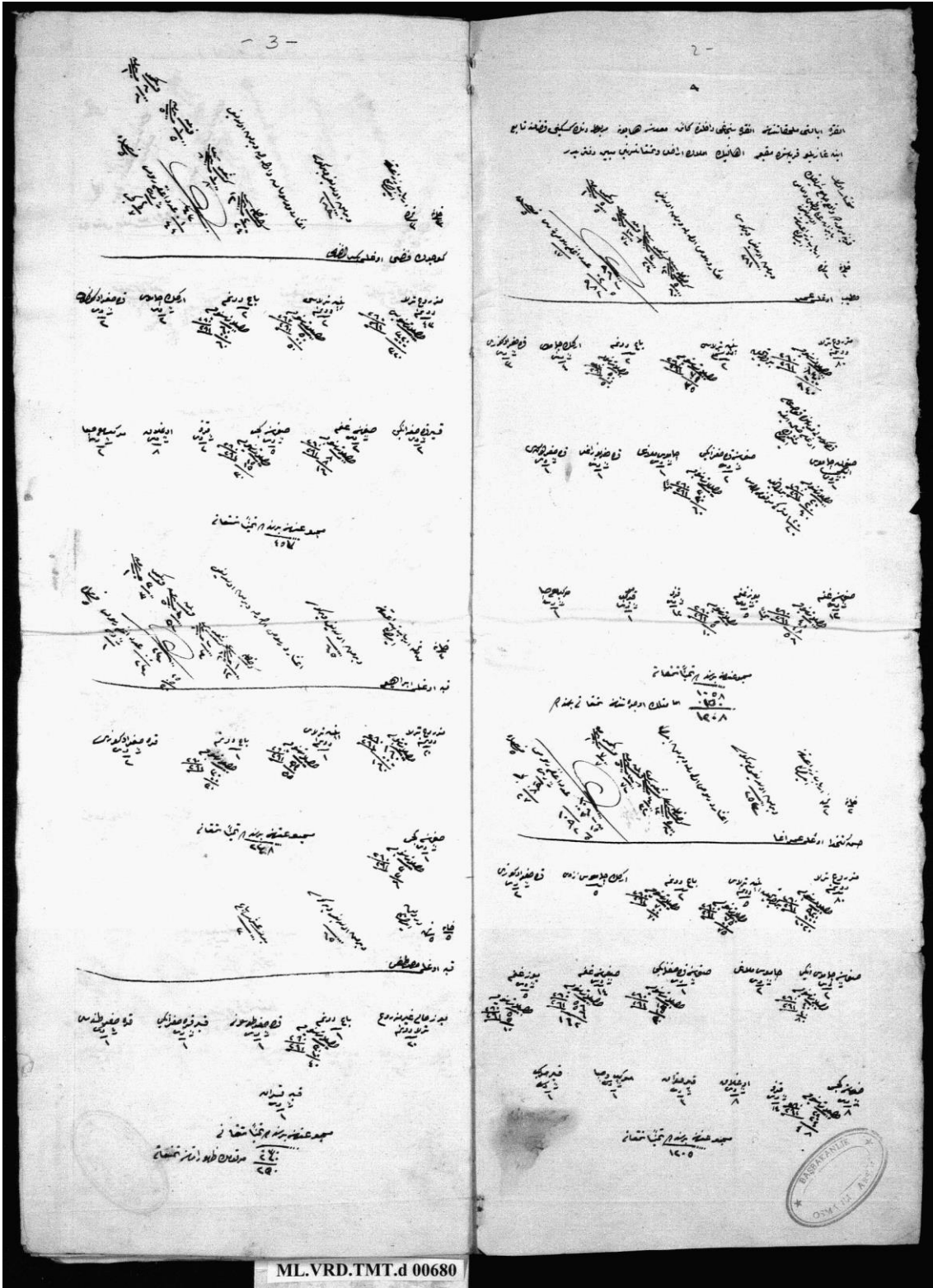
##### **Makale ve Kitaplar (Article and Books)**

- Barkan, Ö.L., (1953). Tarihî demografi araştırmaları ve Osmanlı tarihi (Cilt: X). İstanbul: Türkiyat Mecmuası.
- Devellioğlu, F., (1996). "Temettü'-Temettüat", Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat (13. Baskı.) Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Gül, A., (2009). Temettuat Defterlerine Göre Pasinler'in (Hasankale) Sosyal ve Ekonomik Yapısı. Karadeniz Araştırmaları, 6(23):77-98.
- Güran, T., (2000). "19. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri", H. İnalçık, & Ş. Pamuk (Dü) içinde: Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 73-94.
- Kankal, A., (2009). XVI. Yüzyılda Çankırı. Çankırı: Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kütükoğlu, M., (1995). Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri. Belleten, Cilt:LIX, Sayı:225, ss:395-412.
- Özer, İ., (2000). Temettuat Defterlerinde Somuncu Babanın Nesebi (1844), Akademik Araştırmalar Dergisi, 4-5:593-609.
- Öztürk, S., (2000). Temettuat Tahrirleri. Akademik Araştırmalar Dergisi Osmanlı Özel Sayısı: Sayı:4-5, ss:537-591.
- Serin, M., (1998). Osmanlı Arşivi'nde Bulunan Temettuat Defterleri. T.C. Başbakanlık I.Millî Arşiv Şûrası (20-21 Nisan 1998) Tebliğler Tartışmalar, Ankara: T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınlar.

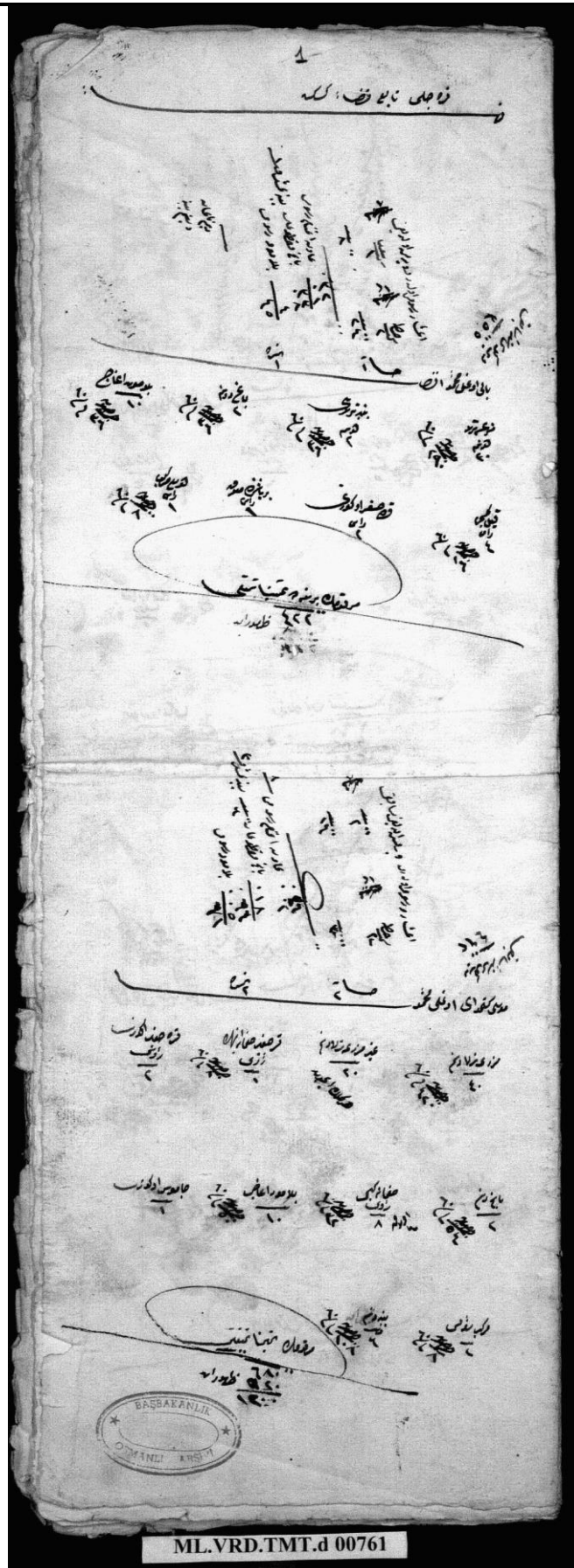




EK 1:  
TEMETTUAAT DEFTERLERİNDEN ÖRNEKLER



ML.VRD.TMT.d 00680



ML.VRD.TMT.d 00761